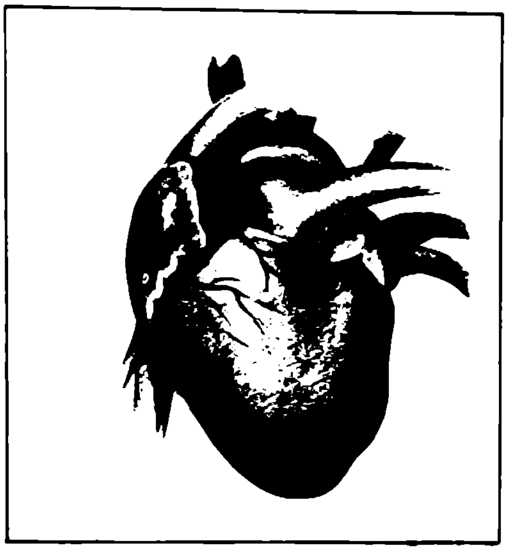

من «دڵ»ی مامە عەبەم

«٢»

نووسینی : ج. د. راتكلیف

وەرگێڕانی لە ئینگلیزی‌یەوە «ماهر وەسمان قادر»

کەس ناتوانێ بڵێ من شتێکی جوانم ، سەنگیم نزیکەی «٢٧٥» گرامە، ڕەنگم سوورێکی تاریکەو شێوەیەکی زۆر دلکێشم نیە . من بەندەی هەرە خۆشەویستی مامە عەبەم . مامە عەبە تەمەنی ٤٥ ساڵەو ژنێکی جوانو سێ منداڵو کارێکی چاکی هەیە . من کێم ؟ من دلی مامە عەبەمو لێم گەڕێ تۆزێ باسی خۆمت بۆ بکەم .

بەهۆی پەردەیەکەوە بە ناوەراستی سنگی مامە عەبە شۆڕ بومەتەوە . درێژاییم شەش گرێیەو درێژترین پانایيم چوار گرێیەو تۆزێ لە شێوەی هەرمێ دەکەم . بەڵام چاك بزانە ئەوەی شاعیرو نووسەرەکان بەمن هەڵدەلێن وانیەو من شتێکی رۆمانتیکی نیم، بەڵکو، ئیش کەرێکم لەچوار ژوور پێك هاتووم، لەراستی‌دا لە دوو ترۆمپا پێك هاتووم، یەکێکیان خوێن بەرەو خوێن بۆ سی‌یەکانی مامە عەبە دەنێرێو ئەوەی تریان بەرەو ئەندامەکانی تری لەش . هەموو رۆژێ خوێن بەناو (٦٠٠٠٠) میل لە بۆڕی خوێنی لەشی مامە عەبە پاڵ دەدەم، واتە بەو پاڵدانی خوێنە دەتوانین تەنكی‌یەکی ٤ هەزار گالۆنی پڕ بکەین . کە مامە عەبە بیر لەمن دەکاتەوە وا دەزانی لە شووشە ناسکترم . ئابا چۆن وا دەبێ ئەگەر تا ئێستا ٣٠٠ هەزار تۆن خوێنم پاڵدابێ لە لەشی ئەو ...

کاری من دوو جار ئەوەندەی کاری ماسوولکەی قاچو دەستی بەهێزترین کەس گرانە .. هیچ ماسوولکەیەك لە لەشی مامە عەبە هێندەی من بەهێز نابێت .

هەرچەندە شەوو رۆژ کاردەکەم بەڵام لە نێوان هەردوو لێدانی خۆمدا بۆ ماوەی نیو چرکە پشوو دەدەم، کە مامە عەبە دەخەوێ ژمارەیەکی زۆر لە بۆڕی‌یەکانی بچووکی خوێن لەکار دەکەونو منیش ئەو کات خوێن بۆ ئەوان نانێرم، ئینجا لێدانم لە «٧٢» جار لە دەقیقەیەکدا دێتە سەر «٥٥» جار .

... مامە عەبە زۆر کەم بیرم لێ‌دەکاتەوە، ئەمەش شتێکی چاکە . بەڵام کە بیرم لێ‌دەکاتەوە بەهەڵە دەچێ . شەوێکیان کە خەریكبوو بخەوێ، هەستی لێ راگرتمو لەناکاو وای زانی لێدانم یەکێکی کەم کردۆتەوە، بەراستی تەنگاو بوو . جارجار ئاوازی لێدانم ئەگۆڕێو دوو لێدان نزیك‌یەك دەبنەوەو مامە عەبە وا دەزانێ یەکێکم لەبیر کردووە بەڵام وانییە . کە مامە عەبە لەخەو هەڵدەستێ پاش بینینی خەونێکی سامناك، هەست دەکا لێدانم لە جاران خێراترە، ئەی نازانێ کە لە خەوەکەی ڕادەکامنیش وەك ئەو ڕادەکەم .

کە ئەو تەنگاو دەبێ من خێراتر دەبم، خۆ ئەگەر ئەو هێمن بێ‌تەوە منیش هێمن دەبمەوە . ڕێگایەکی تریش هەیە هێمنم بکاتەوە ئەویش بە شێلانی هەر دوو پاش گوێچکەکانی خۆیەتی .

کە مامە عەبە زۆر ماندوو دەبێت یاخود تووشی سەر سووڕان دێت، من بە تاوانبار دەزانێ . خۆ من هیچم بەسەر ماندوو بوونو سەر سووڕانی ئەوەوە نییە . هەندی جاریش کە لەتەك مێزەکەی دادەنیشێو کار دەکات لە ناو سنگی‌دا ئینجا وا دەزانێ تاوانی هەرس کردنی ئەو خۆراکە چەورەیە کە دوو سەعات پێشتر خواردوویەتی . ئەگەر من گیروگرفتێکم هەبێ خۆم دەزانم ئازاردانێکی چۆنی دەکەم .

من چۆن وزەی خۆم وەدەست دێنم؟؟ شتێکی روونە لە خوێنەوە وەدەستی دێنم . هەر چەندە من بەشێکم لە دوو سەد بەشی لەشی مامە عەبە بەڵام پێویستیم بە یەك لەسەر بیستی خوێنی لەشی ئەو هەیە . واتە پێویستیم بە دە ئەوەندە وزە هەیە کە هەر ئەندامێکی تری لەشی ئەو پێویستی پێ هەیە .

من وزە لەو خوێنە وەرناگرم کە بە ژوورەکانمدا تێ‌دەپەڕێ بەڵکو وزە لە دوو شاخوێن‌بەرەکانی خۆم وەردەگرم

هەر ئەو دوو خوێن بەرانەشن من دەخەنە مەترسی‌یەوە. ئەو مەترسی‌یەی دەبێتە هۆی مردنی مامە عەبە . کەس نازانێ ئەم مەترسی‌یە چۆن دەست پێدەکا . هەندێ جار لەرۆژانی ژیانو هەندێ جار لەکاتی لەدایك بووندا چەورایی لەناویاندا دەبێتەوەو نەختە نەختە دەبێتە هۆی رێگا گرتنی خوێن .

مامە عەبە نەوەی خێزانێکە کە زۆر کەسیان تووشـــی نەخۆشی دڵ هاتوون بۆیە بەپێی هەموو لێکدانەوەیەك زۆر لە گوێنە منیش ببم بەهۆی ئازاردانی ئەو .

دەبا بێینە سەر کێش : مامە عەبە گاڵتەی بەوە دێت کــە پێی دەڵێن قەڵەوە بەڵام ئەوە ئیشی گاڵتە نیە چونکە دەبێ باش بزانین کە هەر کێلۆیەك لە گۆشت ۲۰۰ میل بۆری خوێنی تێدایە جاوەرێم دەکا خوێنی تیا بنێرم بەرەو ئــەندامەکانی لەش .

ئینجا بێینە سەر پاڵە پەستۆ : لە تەمەنی مامــە عەبەدا بەرزترین پلەی ئاسایی پاڵەپەستۆی خوێن دەبێ ۹۰/۱٤۰ بێت. ۱٤۰ ، پاڵەپەستۆی خوێن نیشان دەدا لە کاتی کارکردنمدا . ۹۰ ئیش لەکاتی پشوودانمدا . ژمارە بچووکەکەش لــــە گەورەکە گرنگترە . چەندە بەرز بێتەوە مانای ئــەوەیە ماوەی پشوودانم کەمترەو بەرەو مردن دەڕۆم . زۆر رێگا هەیە مامە عەبە بتوانێ ئاستی پاڵەپەستۆی خوێنی خۆی دوور لە مەترسی راگرێ . یەکەمیان خۆ رزگار کردنە لە قەڵەوی . دووەمیــــان

جگەرە نەکێشانە . رۆژ نی‌یە مامە عەبە چل جگەرە بەبا نەکـا کێشانی هەر جگەرەیەك لێدانم لە ۷۲ ترپە دەگەیێنێتە ۸۰ . کە خەڵك پێی دەڵێن جگەرە مەکێشە دەڵێ کات بەسەر چوو . ئەوەی قەوماوە قەوماوە بەڵام واش نیـــە . سێیەمیان خۆ ماندوو نەکردنە . خۆ مامە عەبە ـ ماڵی بەقوڕ نەگیرێ ـ شەوو رۆژ حەسانەوەی نیەو هەر کار دەکا . ئەگەر ناوە ناوە لێی راکشێ ئەوا منیش تۆزێ حەوانەوەم دەبێ . چواردەمیـــــان مەشق کردنە . پێویستە مامە عەبە لەو تەمەنەدا رۆژی یەك دوو میل رێگا بڕوات . دوا رێگاش ئەوەیە مامە عەبە ئاگاداری ژەمەکانی بێو چەوری زۆر نەخوا .

خۆ من دوژ منایەتی‌ی مامە عەبە ناکەم ، ئەگەر ئەو تۆزێ ئاگاداری من بێو زوو زوو پشوو بداو واز لە خواردنی چەورو کێشانی جگەرە بێنێ ئەوە تا تەمەنێکی درێژ خولامەتی ئــەو دەکەم . من بۆ ئەومەو ئەو بۆکێ ؟

تێبینی

ناوەکە لە دەقە ئینگلیزی‌یەکەدا (جۆن)ە .

ئیدمۆندز لە شێخ رەزا دەدوێ

ئامادە کردن و وەرگێرانی لە ئینگلیزی یەوە عومەر کویی

• شێخ رەزای تاڵەبانی لە شاعیرە بەرزەکانی کوردە ، نەك هەر لە ناو گەلی کورددا ناسراوە و ناوبانگی دەرکردووە بەڵکو لە ناو بێگانانیش دا ناسراوە و دانیان بە دەسەلاتی ئەدەبی و شاعیری یەتی ئەم شاعیرە ماندا داناوە و لێکۆڵینەوە و باسی ئەدەبی یان لەسەر نووسیوە ، یەك لەوانە نووسەر و سیاسی ئینگلیزی (ئێد مۆندز) (Edmonds) لە کتێبەکەیدا kURDS Turks AND ARABS[1] لە باسی ژیان و شاعیری یەتی ئەو کەڵە شاعیرەماندا دەڵێ :ـ

« شیخ رەزا لە ساڵی 1840ز لە دایك بووە و لە ساڵی 1909 دا کۆچی دوایی کردووە[2] لە کاتی لاوێتی دا سەری لەو وولاتانە داوە کە لە ژێر دەسەڵاتی فەرمانڕەوایی عوسمانی یەکاندا بوون ، سەردانی ئەستەمبۆڵ کردووە و هەشت ساڵ لێی ماوەتەوە و بۆ ماوەی دوو ساڵیش بووە بە مامۆستای کورەکانی خدێوی میسر لەو وولاتەدا و زمانی فارسی فێرکردوون . لە دوایی دا گەڕاوەتەوە ئەستەمبۆڵ و بۆ. ماوەیەکیش لەوێ ماوەتەوە و لە پاشدا چووە بۆ حەج و لە کۆتایی دا گەڕاوەتەوە بۆ کەرکووك و ماوەیەك لەوێدا ژیاوە و ئینجا چووە بۆ بەغدا و لەوێدا نیشتەجێ بووە تاکوو کۆچی دوایی کردووە . »

میستەر (ئێد مۆندز) هەر تەنیا لە ژیانی ئەم شاعیرە ناوداره مان نادوێ بەڵکو باسی هۆنراوەپتەوەکانیشی دەکات و دەڵێ :ـ

« شێخ رەزای تاڵەبانی ـ لە پاشی حاجی قادری کۆیی ـ بە ناو بانگترین شاعیری کوردە و